

نحوی محاسبه ی ارش در زوال موقت منافع

سیدعبدالحمید مجتهدزاده

پزشک، پزشک قانونی (مسئول شعبه دو پزشک قانونی استان خوزستان)

چکیده

از جمله گفت وگوهای پردامنه در حوزه فقه پژوهی حکم ارش در موضوعات مختلف فقهی و حقوقی است ارش در باب های گوناگون دانش فقه اسلامی و از آن جمله معاملات و حقوق کیفری و مدنی فراوان یاد گردیده است فقها و حقوقدانان مذاهب جهان اسلام هریک از زوایای مختلف به این مسئله نگریسته و آن را مورد بررسی موشکافانه ی علمی قرار داده اند اما حقوق دانان مسلمان در مباحث حقوق کیفری و مدنی از حکم ارش به ارش جزایی یا جراحات حکومتی تعبیر آورده اند و آن عبارت است از :

هرگاه بر منجی علیه زخم و جرح جسمی و بدنی یا صدمات و آسیب های روحی و روانی بصورت عملی مجرمانه واقع شود به لحاظ شرعی مجرم مستوجب دیه به ارش است (نگ: جعفری لنگرودی، ج ۱، ص ۱۳۸۲، ۲۸۰ ش)
با این وصف آنچه نیازمند به باز کاوی دارد حکم ارش در مواردی است که عمل مجرمانه دارای مسئولیت مدنی است و در قانون این مسئولیت دارای سه رکن است :

۱) ضرر (۲) عمل (۳) رابطه علیت میان عمل و ضرر (نگ: امامی، ج ۱، ص ۶۸۸، ۱۳۶۶ ش)

از این رو هرگاه موارد یاد شده در خارج تحقق پیدا کند مرتکب عمل، مسئولیت خسارت وارده بر شخص متضرر را برعهده دارد و قانون گذار وی را وادار به جبران و پرداخت خسارت می کند و حکم به ارش می نماید لیکن آنچه تامل برانگیز و نیاز به بررسی بیشتر دارد تشخیص موارد و مصادیق عمل مجرمانه و تعیین مقدار ارش برای جبران و پرداخت خسارت است بطور روشن به نمونه ها و موارد ذیل می توان اشاره نمود:

الف) قطع نخاع موقت که منجر به فلج چهار اندام تا بی اختیاری ادراک و مدفوعی می تواند باشد
ب) نابینایی موقت که از صدمه و آسیب به قرنیه حاصل می شوند

ج) حوادث مجرمانه که سبب آسیب روحی - روانی به منجی علیه می گردد و تا مدت ها آثار روانی آن بر فرد (هر چند موقت) باقی است.

حکم ارش در موارد و مصادیق نام برده و نمونه های مشابه آنها (که کم و بیش پیدا می شود) و نیز تعیین مقدار آن از دغدغه های جامعه پزشکی از یک سو و حقوق دانان و قضات دستگاه قضایی کشور از دیگر سو بوده و هست.
این مقاله در صدد برآمده تا از هر دو جهت مسئله مورد نظر را با عنوان " نحوه ی محاسبه ارش در زوال موقت منافع " تبیین و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.

کلیدواژه ها: ارش، مسئولیت مدنی، ضرر، عمل مجرمانه، جرح و زخم